

Arkadiusz Bieliński

Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Prawa, Katedra Prawa Cywilnego
a.bielinski@uwb.edu.pl

**MOŻLIWOŚĆ WNOSZENIA
PRZEZ PRZEDSIĘBIORCÓW
PISM PROCESOWYCH ZA POMOCĄ
SYSTEMU TELEINFORMATYCZNEGO
Z PERSPEKTYWY FUNKCJONOWANIA
ELEKTRONICZNEGO POSTĘPOWANIA
UPOMINAWCZEGO Z UWZGLĘDNIENIEM
WYBRANEGO ORZECZNICTWA
SĄDU NAJWYŻSZEGO**

Streszczenie: W artykule podjęto problematykę związaną z możliwością wnoszenia pism procesowych w postępowaniu cywilnym drogą elektroniczną przede wszystkim przez pryzmat funkcjonującego od 2010 roku elektronicznego postępowania upominawczego oraz podejścia Sądu Najwyższego do rozwoju tej możliwości w odniesieniu do innych postępowań. Analiza ta ma na celu wskazanie czy – a jeżeli tak, to w jaki sposób – nowoczesne formy komunikacji mogą być atrakcyjne dla przedsiębiorców dochodzących swoich roszczeń w postępowaniu sądowym.

Słowa kluczowe: społeczeństwo informacyjne, informatyzacja, elektroniczne postępowanie upominawcze, elektroniczne pisma procesowe, droga elektroniczna.

Klasyfikacja JEL: K 19, K 22, K 29, K 40, K 41.

**THE POSSIBILITY OF BUSINESS PEOPLE LODGING CLAIMS
BY MEANS OF AN IT SYSTEM FROM THE PERSPECTIVE
OF THE FUNCTIONING OF ONLINE WRIT ISSUING
PROCEDURES TAKING INTO ACCOUNT SELECTED CASE
LAW OF THE SUPREME COURT**

Abstract: The paper discusses the issue of being able to lodge claims in civil proceedings electronically, primarily in the context of the online writ issuing procedures that have been functioning since 2010 as well as the position of the Supreme Court in expanding this possibility in relation to other proceedings. The aim of this analysis is to identify whether, and if so how, modern forms of communication may be attractive to business people in filing their claims in court proceedings.

Keywords: information society, computerization, online writ issuing procedures, online claims, electronic means.

Wstęp

Niniejszy artykuł odnosi się do jednej z instytucji procesowych, która nie-
rozzerwalnie jest związana z sądowym wymiarem sprawiedliwości. Obecnie
kwestia możliwości wnoszenia pism procesowych jest przedmiotem pewnej
istotnej ewolucji ze względu na to, że w związku z rozwojem nowoczesnych
technik komunikacyjnych ujawniły się nowoczesne kanały komunikacji
stron z sądem. Jest to oczywiście wynik rozwoju społeczeństwa informa-
cyjnego oraz jego usług, a także coraz szerzej postępującej informatyzacji,
szczególnie zaś informatyzacji sądownictwa na gruncie postępowania cywil-
nego. Skutkuje to rozwojem instytucji procesowych wykorzystujących no-
woczesne rozwiązania, co jednocześnie implikuje problemy zarówno natury
faktycznej, jak i prawnej: w jaki sposób zaadaptować owe osiągnięcia techni-
ki do ram klasycznego postępowania sądowego. Od razu trzeba zaznaczyć,
że proces adaptacji ma charakter długofalowy, wymagający podjęcia wielu
działań, zanim zarówno społeczeństwo, jak i wymiar sprawiedliwości prze-
konają się do zasadności wprowadzanych zmian.

Przedmiotem artykułu są zagadnienia dotyczące możliwości wnoszenia
pism procesowych za pomocą systemu teleinformatycznego przede wszyst-
kim z punktu widzenia przedsiębiorcy, który ze względu na co do zasady
profesjonalny charakter swojej działalności oraz umiejętność określania
kosztów prowadzenia działalności gospodarczej staje w pierwszym szeregu
potencjalnych zainteresowanych wykorzystaniem tego kanału komunikacji.

Zanim jednak zostanie przeprowadzona analiza atrakcyjności komunikacji elektronicznej z punktu widzenia przedsiębiorcy, poprzedzono ją wprowadzeniem w ideę społeczeństwa informacyjnego, a także informatyzacji sądownictwa, ze szczególnym uwzględnieniem elektronicznego postępowania upominawczego (EPU).

1. Społeczeństwo informacyjne i jego rozwój

Społeczeństwo informacyjne jest oparte na informacji, którą można pozyskać, utrwalić, przetworzyć i przekazać dalej. Obecnie mimowolnie stajemy się świadkami gruntownej zmiany charakteru społeczeństw. Epoka industrialna ustępuje miejsca epoce informacyjnej, opartej na zaawansowanej elektronice. Wszechobecna rewolucja informacyjna wpływa na styl życia, pracy i nauki – często w taki sposób, że stosunkowo szybko i niemalże niezauważalnie uzależnia pewne rodzaje czynności od technologii. Zmianie ulegają również wzajemne relacje pomiędzy władzą a obywatelami. Informacja staje się coraz potężniejszym narzędziem służącym gospodarczo-społecznemu rozwojowi świata [Gołaczyński 2008, s. 83-84]. Problem polega jednak na tym, że nie można znaleźć jednej obowiązującej i spójnej definicji społeczeństwa informacyjnego. Unia Europejska uważa transformację w społeczeństwo informacyjne zarówno za jedno z najwyższych wyzwań ekonomicznych i społecznych stojących obecnie przed Europą, jak i za wielką szansę rozwoju. Celem działań podejmowanych w ramach polityki na rzecz społeczeństwa informacyjnego jest przystosowanie społeczeństwa europejskiego do przemian technologicznych ostatnich lat, które uczyniły z informacji i telekomunikacji kluczowy element życia społeczno-gospodarczego w świecie [Kuliński 2010, s. IX]. Jak zauważa cytowany już Jacek Gołaczyński, obecnie terminem społeczeństwo informacyjne określa się społeczeństwo, w którym towarem staje się informacja, traktowana jako szczególne dobro niematerialne, równoważne dobrom materialnym lub cenniejsze nawet od nich [Kuliński 2010, s. 84]. Częściej jednak można się spotkać z definicją usług społeczeństwa informacyjnego, przez pryzmat których podejmuje się próby definiowania samego społeczeństwa informacyjnego (definicję taką zawiera np. pkt 18 preambuły Dyrektywy 2000/31/WE z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego, zwanej dyrektywą o handlu elektronicznym).

2. Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości

Należy podkreślić, że owa informatyzacja skutkuje także w sferze wzajemnych relacji pomiędzy władzą a obywatelami. Informatyzacja organów państwa ułatwia kontakt z władzą, upraszcza sposób dochodzenia praw, w związku z czym prowadzi do aktywizowania obywatela. Dzięki nowym rozwiązaniom komunikacyjnym uczy się on, jak owocnie korzystać z praw obywatelskich i nie poddawać się manipulacji. Informatyzacja organów państwa wiąże się z globalizacją i sprzyja tworzeniu się społeczeństwa informacyjnego i społeczeństwa obywatelskiego. Obserwując działania podejmowane przez polskiego ustawodawcę, można zaobserwować tendencję do wprowadzania rozwiązań, które mogą się przyczynić do przyspieszenia i uproszczenia postępowań sądowych i administracyjnych oraz ułatwić kontakt obywatela z organami władzy państwowej [Misztal-Konecka i Tylec 2012, s. 7–8]. Mówiąc o informatyzacji, należy pamiętać, że polega ona na wykorzystaniu danych uprzednio wprowadzonych do systemów teleinformatycznych w postaci elektronicznej w możliwie największym dopuszczalnym zakresie, także przez inne systemy teleinformatyczne, a nie na stosowaniu komputerów w działalności różnych podmiotów, wykorzystujących je do stworzenia dokumentów elektronicznych, a następnie ich wydrukowania, aby je wpiąć do papierowych akt (komputeryzacja) [Kotecka 2009, s. 194; 2010, s. 3–4]. Komputeryzacja i informatyzacja stają się widoczne w niemal każdej sferze działalności człowieka. Internet, jak również inne technologie mobilne, dające podstawy nowoczesnym kanałom dystrybucji informacji, w coraz szybszym tempie stają się integralną częścią życia ludzkiego. Ekspansja zastosowań nowoczesnych środków komunikacji obejmuje sukcesywnie także sferę prawa, a prawo cywilne procesowe nie stanowi pod tym względem wyjątku [Kościółek 2012, s. 18].

3. Wprowadzenie do elektronicznego postępowania upominawczego – EPU

W tym miejscu dochodzimy do kwestii związanych z możliwością komunikacji z sądem w postaci elektronicznej. Jak słusznie zauważył Dariusz Szostek, przedstawiając koncepcję elektronicznego biura podawczego (EBP), we współczesnym świecie, zwłaszcza korporacyjnym i dużego biznesu, jest czymś niewyobrażalnym funkcjonowanie, w zakresie kontaktowania się, wyłącznie

z wykorzystaniem tradycyjnej poczty, bez stosowania nowoczesnych narzędzi komunikacji [Szostek 2012, s. 9]. Pierwszym postępowaniem, w którym na większą skalę wykorzystano komunikację z użyciem wyspecjalizowanego systemu informatycznego, było EPU, oparte zasadniczo na tradycyjnym postępowaniu upominawczym¹. Uzasadniając celowość wprowadzenia tego postępowania, stwierdzono między innymi, że celem zaproponowanych zmian jest odciążenie sądów od rozpoznawania spraw drobnych, w których stan faktyczny nie jest skomplikowany i nie wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego. Ponadto stwierdzono, że EPU jest przeznaczone głównie dla tzw. powodów masowych, których roszczenia są udowodnione dokumentami, najczęściej fakturami bądź rachunkami (mają oni możliwość wnoszenia „paczek” pozwów przygotowanych za pomocą odpowiedniego oprogramowania i podpisanych podpisem elektronicznym), ale nie tylko oni mogą z niego korzystać [Druk sejmowy nr 859-uzas]. Istotą EPU, przesądzającą o jego charakterze i odrębności, jest jego oparcie na nowoczesnym systemie teleinformatycznym, umożliwiającym wnoszenie pism procesowych i doręczanie pism sądowych drogą elektroniczną.

Elektroniczne postępowanie upominawcze umieszczono wśród postępowań odrębnych – art. 505²⁸ – 505³⁷ Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. [dalej k.p.c.]. Konieczność utworzenia nowego działu VIII (Postępowania elektroniczne) uzasadniono przewidywanym w przyszłości rozwojem postępowań elektronicznych. Jednocześnie ze względu na wprowadzenie formy elektronicznej należało zmodyfikować niektóre przepisy o procesie z części ogólnej. W konsekwencji przepisy regulujące EPU znajdują się – odmiennie niż w przypadku pozostałych postępowań odrębnych – także wśród przepisów normujących postępowanie procesowe toczące się według zasad ogólnych [Flejszar 2013, s. 1337]. Sądem właściwym do rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym jest Sąd Rejonowy Lublin – Zachód, VI Wydział Cywilny (tzw. e-sąd) [Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012]. Do komunikacji z tym sądem wykorzystywany jest system teleinformatyczny, w którym utrwalane są czynności sądu, referendarza i przewodniczącego (art. 505³⁰ § 2 k.p.c.); powód chcący zainicjować EPU musi również z niego skorzystać (art. 505³¹ § 1 k.p.c.); pozwany natomiast tę formę komunikacji z sądem może wybrać (co do zasady bowiem komunikacja odbywa się w sposób tradycyjny), natomiast raz dokonany wybór obliguje go do korzystania wyłącznie z komunikacji

¹ Wprowadzono je do kodeksu postępowania cywilnego Ustawą z dnia 9 stycznia 2009 r. Formalnie EPU zaczęło działać od 1 stycznia 2010 r.

elektronicznej (art. 505³¹ § 2 i 3 k.p.c.). Pisma powoda niewniesione drogą elektroniczną nie wywołują skutków prawnych, jakie ustawa wiąże z wniesieniem pisma do sądu (art. 505³¹ § 1 k.p.c.).

Żeby móc skorzystać z EPU, należy założyć konto w systemie teleinformatycznym obsługującym to postępowanie². Szczegółowe kwestie związane z tym procesem określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie trybu zakładania konta oraz sposobu posługiwania się podpisem elektronicznym w elektronicznym postępowaniu upominawczym. Trzeba dodać, że tylko osoby fizyczne mogą założyć konto i następnie z niego korzystać (osoby prawne nie mogą mieć swojego konta); nabywają tym samym przymiot użytkownika. To osoba fizyczna jako użytkownik systemu może reprezentować np. spółkę ze swojego konta, nie zaś ze specjalnego konta „firmowego”. Na etapie zakładania konta osoba fizyczna nie oznacza siebie jako osoby uprawnionej do reprezentowania jakiegokolwiek podmiotu. Dopiero przy tworzeniu konkretnego pozwu w systemie teleinformatycznym następuje wskazanie osoby reprezentującej [Franczak 2011, s. 50]. Uwierzytelnienie użytkownika następuje poprzez podanie loginu i hasła.

Początkowo wprowadzenie EPU wywołało mieszane reakcje, łącznie z negatywnymi. Jako przykład można przytoczyć stanowisko Patrycji Potejko, która stwierdziła między innymi, że wprowadzenie nowoczesnych technologii komunikacyjnych do procedury sądowej, jakkolwiek co do zasady słuszne, nie powinno się odbywać kosztem pewnych kardynalnych zasad przyświecających postępowaniu cywilnemu. Według niej rozwiązania przyjęte w EPU poniekąd stają w opozycji do twierdzenia, że w tym postępowaniu sprawowany będzie wymiar sprawiedliwości. Zasada automatu: pozew – nakaz jest tego najlepszym przykładem. Teoretycznie w postępowaniu tym nakaz zapłaty wydawany jest przez sąd, ewentualnie referendarza sądowego, jednak rola tych organów sprowadza się do sprawdzenia okrojonych wymagań formalnych pozwu [Potejko 2010, s. 22].

Być może to stanowisko wynikało z tego, że oprócz wymogu złożenia pisma w formie elektronicznej, zgodnie z art. 505³² § 1 k.p.c., w pozwie powód ma obowiązek powołania się jedynie na dowody na poparcie swoich twierdzeń, natomiast samych dowodów nie dołącza się do pozwu³. Inaczej mówiąc, system obsługujący EPU jest tak skonstruowany, że do złożonego pozwu nie

² E-sąd funkcjonuje pod adresem <https://www.e-sad.gov.pl>.

³ Takie rozwiązanie jest wynikiem przyjęcia założenia, według którego elektroniczne postępowanie upominawcze przewidziane jest dla spraw bezspornych, niewymagających przeprowadzenia postępowania dowodowego, i ma ono charakter postępowania wstępnego [Cieślak 2010, s. 365].

dołącza się żadnych załączników⁴. Zatem należy w pełni zgodzić się ze stanowiskiem Grzegorza Tylca i Piotra Telusiewicza, że czynności referendarzy sądowych podejmowane w EPU, a w tym m.in. wydanie elektronicznego nakazu zapłaty, postrzegać należy jako czynności z zakresu ochrony prawnej, podejmowane przy wsparciu systemu informatycznego; nie są one czynnościami o charakterze automatycznym. Brak obowiązku dołączenia do elektronicznego pozwu dowodów, wynikający z art. 505³² § 1 k.p.c., nie może być interpretowany jako całkowite pozbawienie sądu możliwości zweryfikowania twierdzeń pozwu skutkujące tym samym obowiązkiem jego automatycznego uwzględnienia i wydania nakazu zapłaty. Ponadto, jeżeli chodzi o merytoryczną ocenę żądania pozwu, na wstępie należy wskazać, że przepisy prawa nie nakładają obowiązku automatycznego wydawania nakazu zapłaty, a wprost przeciwnie. Podobnie jak ma to miejsce w klasycznym postępowaniu upominawczym, również w EPU sąd ma obowiązek zbadać merytoryczną treść żądania i stwierdzić brak podstaw do wydania nakazu zapłaty stosownie do treści art. 499 w zw. z art. 505²⁸ k.p.c. [Tylec i Telusiewicz 2010, s. 811].

Specyfiką EPU jest także to, że zgodnie z art. 131¹ § 1 k.p.c. w elektronicznym postępowaniu upominawczym doręczeń powodowi dokonuje się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego obsługującego elektroniczne postępowanie upominawcze (doręczenie elektroniczne), a pozwanemu, gdy wniesie pismo drogą elektroniczną. Co więcej, w wypadku doręczenia elektronicznego pismo uznaje się za doręczone z datą wskazaną w elektronicznym potwierdzeniu odbioru korespondencji, a przy braku takiego potwierdzenia doręczenie uznaje się za skuteczne z upływem 14 dni od daty umieszczenia pisma w systemie teleinformatycznym (art. 131¹ § 2 k.p.c.). Doręczenia elektroniczne bazują na elektronicznej skrzynce odbiorczej wyodrębnionej w ramach tworzonego na potrzeby EPU konta. Skrzynka taka każdorazowo zawiera generowane przez system powiadomienie o zamieszczeniu doręczanego pisma w elektronicznych aktach sprawy. Rozwiązanie takie jest korzystne dla uczestników EPU z tego względu, że w jednej skrzynce gromadzone są informacje odnośnie do wszystkich doręczanych dokumentów, co eliminuje konieczność przeglądania wszystkich dostępnych akt elektronicznych w celu wyodrębnienia doręczonych pism [Kościółek 2012, s. 277–278]⁵.

⁴ Czynności, jakich należy dokonać, aby skutecznie wnieść pismo drogą elektroniczną, określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r., Dz.U. nr 226, poz. 1832.

⁵ To, jakie czynności składają się na odbiór korespondencji w ramach EPU, określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 grudnia 2009 r., Dz.U. nr 226, poz. 1832.

W związku z pojawiającymi się przypadkami dochodzenia w EPU roszczeń od niewłaściwych osób ustawodawca z dniem 7 lipca 2013 r. oprócz wymogu właściwego oznaczenia powoda według określonego identyfikatora (art. 126 § 2 pkt 2 i 3 k.p.c.) nałożył na niego obowiązek oznaczenia w taki sam sposób pozwanego (art. 505³² k.p.c.) i obwarował ten obowiązek możliwością nałożenia grzywny.

Podsumowanie

Elektroniczne postępowanie upominawcze spełnia oczekiwania, które w nim pokładano. Przede wszystkim wskazuje na to rosnąca liczba spraw wpływających do e-sądu oraz liczba wydanych nakazów zapłaty: w 2010 r. liczba pozwów w e-sądzie w sprawach cywilnych wyniosła 660 370 (w tym wydanych nakazów 594 641), a w 2013 r. było to już 2 423 362 spraw (wydano 1 806 432 nakazy zapłaty); w sprawach gospodarczych w 2010 r. wpłynęło do e-sądu 29 719 pozwów (wydano 25 343 nakazy), a w 2013 r. 307 136 (wydano 268 707 nakazów) [Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości 2014]. Ten rodzaj postępowania został pozytywnie przyjęty przez przedsiębiorców, szczególnie wykorzystujących wspomnianą już możliwość występowania w EPU w charakterze tzw. powoda masowego. Postępowanie to jest atrakcyjne także z punktu widzenia szybkości postępowania oraz jego kosztów⁶. Należy się w pełni zgodzić z Łukaszem Goździaszkiem, że powód (w tym kręgu mieści się oczywiście także przedsiębiorca), wybierając EPU jako procedurę dochodzenia swoich roszczeń, korzysta z wielu korzystnych rozwiązań. Przede wszystkim komunikacja z e-sądem odbywa się z wykorzystaniem systemu teleinformatycznego, za którego pośrednictwem kierowane są do niego również doręczenia. W efekcie powód ma dostęp przez system teleinformatyczny do pism procesowych i sądowych w każdym czasie i miejscu. Skutkuje to minimalizowaniem opóźnień o charakterze logistycznym związanych z przesyłaniem pism tradycyjną pocztą, a także związanych z tym kosztów. Wniesienie pozwu w EPU pozwala także przesunąć w czasie moment konieczności dokonania wielu czynności, na przykład faktycznego przedstawienia dowodów [Goździaszek 2012, s. 105-106].

⁶ Opłata od pozwu w elektronicznym postępowaniu upominawczym wynosi czwartą część opłaty stosunkowej obliczonej od wartości przedmiotu sporu – art. 19 ust. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 28 lipca 2005 r.

Wszystko zatem wskazuje na to, że EPU jest przydatnym postępowaniem, mogącym przynieść przedsiębiorcom (i nie tylko) wiele korzyści. Mogłoby też być punktem wyjścia do dalszej ekspansji elektronicznych postępowań w ramach procedury cywilnej. Formalną podstawą mógłby być art. 125 § 2¹ zd. 1 k.p.c. mówiący, że jeżeli przepis szczególny tak stanowi, pisma procesowe wnosi się za pomocą systemu teleinformatycznego obsługującego postępowanie sądowe (drogą elektroniczną). Pojawia się jednak pytanie, czy – jeżeli mimo braku przepisu szczególnego podmiot wnieśnie pismo w postaci elektronicznej – wywoła to określone skutki prawne. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 23 maja 2012 r. oraz postanowieniu z dnia 19 czerwca 2013 r. konsekwentnie stanął na stanowisku, że brak przepisu szczególnego skutecznie uniemożliwia dokonanie czynności procesowej strony w postaci wniesienia środka odwoławczego lub środka zaskarżenia w postaci elektronicznej oraz opatrzenia go podpisem elektronicznym. Szczególnie w odniesieniu do uchwały SN z 2012 r. można mieć mieszane uczucia. Przede wszystkim jest to jedno z nielicznych, ale już o charakterze uchwały, orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczących kwestii wykorzystania elektronicznych sposobów komunikacji w kontaktach z sądem, które pojawiło się na gruncie postępowania cywilnego. Ponadto widać w niej już pozytywne efekty szeroko zakrojonego projektu, mającego na celu jak najszersze wykorzystanie narzędzi i środków komunikacji elektronicznej w sądowym postępowaniu cywilnym, z których część jest realizowana w ramach już obowiązującej regulacji prawnej (oczywiście, najbardziej spektakularnym i rozpoznawalnym postępowaniem jest elektroniczne postępowanie upominawcze, jednak nie można zapominać także o innych osiągnięciach: elektronicznym protokolowaniu rozpraw, możliwości utrwalenia uzasadnienia wyroku za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk i obraz, zmianach wprowadzonych w Krajowym Rejestrze Sądowym czy też dostępie do elektronicznych portali orzeczeń prowadzonych przez sądy apelacyjne). I tutaj pojawia się pewien zgrzyt – z jednej strony bowiem mamy do czynienia z otwarciem na nowe rozwiązania (które, co wymaga szczególnego podkreślenia, sprawnie funkcjonują), a z drugiej uchwałę Sądu Najwyższego, która niejako odziera możliwość wnoszenia środka odwoławczego drogą elektroniczną właśnie z tej innowacyjności, sprowadzając wszystko do rozwiązań klasycznych. Oczywiście, należy zaznaczyć, że formalnie uchwała jest jak najbardziej poprawna, jednak pozostaje niedosyt, że Sąd Najwyższy, mając okazję wypowiedzieć się w materii mającej dla postępowania cywilnego dosyć uniwersalne i przełomowe znaczenie, jakby oddał pole, nie podejmując się szerszej argumentacji [Bieliński 2012].

Bibliografia

Literatura

- Bieliński, A., 2012, *Glosa częściowo krytyczna do uchwały SN z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 9/12*, Lex/el.
- Cieślak, S., 2010, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Monitor Prawniczy, nr 7.
- Flejszar, R., 2013, w: Góra-Błaszczkowska, A. (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 1, Warszawa.
- Franczak, K., 2011, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – zalety i wady dla stron postępowania*, PPH, nr 7.
- Gołaczyński, J., 2008, *Wymiar sprawiedliwości w warunkach społeczeństwa informacyjnego*, w: Bojarski, Ł. (oprac.), *Sprawny sąd. Zbiór dobrych praktyk*, cz. 2, C.H. Beck, Warszawa.
- Goździaszek, Ł., 2012, *Kierunki zmian elektronicznego postępowania upominawczego*, w: Galewska, E., Kotecka, S. (red.), *X-lecie CBKE. Księga pamiątkowa z okazji dziesięciolecia Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej i studenckiego koła naukowego – blok prawa komputerowego*, Wrocław.
- Informator Statystyczny Wymiaru Sprawiedliwości, 2014, *EPU – Elektroniczne postępowanie upominawcze (e-sąd) w latach 2010–2014*, <http://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie/>.
- Kościółek, A., 2012, *Elektroniczne czynności procesowe w sądowym postępowaniu cywilnym*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Kotecka, S., 2009, *Informatyzacja podmiotów publicznych*, w: Gołaczyński, J. (red.), *Informatyzacja postępowania sądowego w prawie polskim i wybranych państwach*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Kotecka, S., 2010, *Informatyzacja postępowania cywilnego w Polsce*, w: Gołaczyński, J. (red.), *Informatyzacja postępowania sądowego i administracji publicznej*, C.H. Beck, Warszawa.
- Kuliński, M., 2010, *Regulacje komunikacji elektronicznej w rozwoju społeczeństwa informacyjnego Unii Europejskiej*, C.H. Beck, Warszawa.
- Misztal-Konecka, J., Tylec, G. (red.), 2012, *Ewolucja prawa polskiego pod wpływem technologii informatycznych. Elektroniczne aspekty wymiaru sprawiedliwości*, Wydawnictwo KUL, Lublin.
- Potejko, P., 2010, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – fikcja wymiaru sprawiedliwości?*, Monitor Prawniczy, nr 1.
- Szostek, D., 2012, *E-uzasadnienia i E-doręczenia – remedium na długotrwałość postępowania sądowego?*, Prawo Mediów Elektronicznych, nr 1.
- Tylec, G., Telusiewicz, P., 2010, *Elektroniczne postępowanie upominawcze – pierwsze trzy miesiące. Uwagi dotyczące praktyki funkcjonowania*, Monitor Prawniczy, nr 14.

Akty prawne

Druk sejmowy nr 859-uzas, <http://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/859>.

Dyrektywa 2000/31/WE z dnia 8 czerwca 2000 r. w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego, w szczególności handlu elektronicznego w ramach rynku wewnętrznego (dyrektywa o handlu elektronicznym), Dz.U. UE L z 2000 r., nr 178, poz. 1.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie trybu zakładania konta oraz sposobu posługiwania się podpisem elektronicznym w elektronicznym postępowaniu upominawczym, Dz.U. nr 226, poz. 1830.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie trybu doręczeń elektronicznych w elektronicznym postępowaniu upominawczym, Dz.U. nr 226, poz. 1831.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 grudnia 2009 r. w sprawie wnoszenia pism procesowych drogą elektroniczną w elektronicznym postępowaniu upominawczym, Dz.U. nr 226, poz. 1832.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie przekazania rozpoznawania spraw w elektronicznym postępowaniu upominawczym – Dz.U. z 2012 r., poz. 1348.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 101.

Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. nr 26, poz. 156.

Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1025, z późn. zm.

Orzecznictwo

Postanowienie SN z dnia 19 czerwca 2013 r., I CZ 59/13, LEX nr 1360186.

Uchwała SN z dnia 23 maja 2012 r., III CZP 9/12, OSNC z 2012 r. Nr 11, poz. 128.